

УДК 821.531 "19/20"

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-242X.2024.30.10>Анастасія НАЛІМОВА, асист.
ORCID ID: 0009-0003-9675-4383
e-mail: a.nalimova@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ГАСТРОНОМІЧНИЙ ДИСКУРС КОРЕЙСЬКОЇ МАЛОЇ ПРОЗИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Вступ. Присвячено дослідженню гастрономічного дискурсу сучасної корейської прози. Мета роботи – розкриття ролі та функцій використаних у текстах художньої літератури гастрономічних образів, їхнього семантичного навантаження, сюжетобудівного потенціалу й емоційного впливу на читача.

Методи. Використано семіотичний аналіз, адже певні продукти або страви є знаками або символами, що відображають різні соціально-культурні, емоційні або моральні аспекти у творі. Метод лінгвістичного аналізу дозволяє визначити лексичні та синтаксичні особливості текстів задля розуміння, як автори створюють образи їжі й асоціації із її споживанням.

Результати. Унаслідок дослідження розкрито естетичний потенціал гастрономічного дискурсу в сучасній корейській літературі; виявлено його спроможності в конструюванні тексту та втіленні ідейного задуму; проаналізовано гастрообрази з огляду на їхню роль у розкритті культурної ідентифікації героїв на матеріалі оповідань Кім Еран і Кім Йонха.

Висновки. Гастрономічні символи й образи в аналізованих творах ідентифікують характери та ментальність героїв через харчові уподобання, концепцію готування і споживання, передають їхні емоційні стани, сприяють реконструкції спогадів про минуле персонажів, виступають індикатором самоідентифікації. Крізь призму їжі виокремлюються стосунки головних персонажів у межах родини та соціуму. Письменники в оповіданнях фіксують зміни, що відбуваються у суспільстві. Виявлено, що в сучасних творах корейської малої прози гастрономічний дискурс – місток для соціальних взаємодій і зміцнення зв'язків між персонажами, підкреслюючи соціальні норми й цінності суспільства. Окрім цього, їжа в текстах художніх творів використовується як символ, що відображає культурну ідентичність персонажів і їхній зв'язок із традиціями, або підкреслює втрату цього зв'язку.

Ключові слова: корейська література, корейська мова, гастрономічний дискурс, мала проза, світогляд, культурно маркована інформація.

Вступ

Актуальність дослідження полягає, передусім, у насиченості сучасних корейських творів малої прози мотивами й образами, що пов'язані з їжею та її приготуванням чи споживанням. Вони набувають важливих відтінків значення та численних конотацій, зокрема стають інструментом розкриття характеру героїв, репрезентації національної традиції, висвітлюють соціальні зміни суспільства.

Гастрономічні лінгвокультури, що представлені в тексті художнього твору, віддзеркалюють специфіку національної свідомості, мислення людей певної національної, культурної, мовної спільноти. Гастрономічні концепти стають джерелом стереотипів – національних і соціокультурних. У літературних творах назви страв, зображення споживання їжі персонажами, використовуються для увиразнення характеристик персонажів, демонстрації їхнього соціального статусу, за їх допомогою увиразнюються часопросторові характеристики літературних творів. Окрім цього, гастрономіями також визначають культурну ідентичність, "інакшість" персонажу, оскільки їжа, зазвичай виступає певним культурним кодом, який розшифровується лише "своїми".

Мета розвідки полягає у виявленні особливостей репрезентації гастрономічного дискурсу в сучасній малій прозі Республіки Корея, а також з'ясуванні специфіки поєднання в ньому традиційної (національної) та глобальної (інтернаціональної) складових. Мета зумовлює такі **завдання**: виокремити у творчості сучасних корейських письменників (зокрема Кім Еран і Кім Йонха) оповідання, репрезентативні в аспекті відображення гастрономічного дискурсу; визначити природу поєднання різних складових цього дискурсу в текстах оповідань; з'ясувати символічне, ідейне та формотворче значення гастрономічного дискурсу у визначених творах.

Огляд літератури. Сучасні науковці послідовно розглядають художню літературу з погляду гастрономічного дискурсу, досліджуючи символізм образів їжі, особливості використання густативів і глютонімів тощо. У

статті "Їжа та література" Д. Фіцпатрік висловлює таку думку, що зображення їжі в літературних творах спроможне пояснити зв'язок між тілом, суб'єктивністю людини та соціальними структурами. Дослідниця здійснює огляд принципів зображення продуктів харчування та способів їхнього споживання в багатьох канонічних текстах західних літератур з історичної перспективи (Fitzpatrick, 2013).

К. Томпкінс зосередила увагу на дослідженні концептуалізації їжі у художній літературі в аспекті етнічної ідентичності, а також з погляду природи зв'язків між їжею та тілесністю, а також – між їжею та спілкуванням (Tompkins, 2005). Дослідники Т. Ю. Черкашина, М. Ю. Белявська та Г. С. Сатановська доводять, що такі компоненти гастрономічного дискурсу, як кулінарія та споживання їжі, ідентифікують національні й інтернаціональні особливості в художній літературі (Черкашина, Белявська, & Сатановська, 2023).

Поняття та зміст густативів (тобто зображені в художніх творах харчі, процеси їхнього приготування та споживання, а також засоби, прийоми і способи творення смакових (густативів) і ароматичних (сапористичних) відчуттів та інших властивостей їжі) науково осмислювала С. Ковпик (Ковпик, 2018). Зокрема, дослідниця окреслила літературознавчі підходи до вивчення густативів у художніх творах, їхні основні типи та функції. Вона зазначила, що дослідження поетики густативів у літературних творах передбачає не лише вивчення "змісту та форми" страв, опису процесів здобування інгредієнтів, їхнього приготування та споживання, а й засобів, прийомів і способів відтворення цього матеріалу в літературних творах. Дослідниця на конкретних прикладах описує, як густативні образи викликають у читача емоції, настрої, стани й роздуми. С. Ковпик зосереджує увагу на якісно-смакових особливостях страв, а також умовах і засобах, які формують у читачів достатньо чіткі функціонально-сутнісні уявлення про харчі та характерні риси людей (гурманів), які їх готують і споживають. Зрештою дослідниця формує уявлення про особливості харчуванням нації загалом, а також відповідні уявлення в авторській

художній картині світу: від особливостей його ставлення до конкретних продуктів харчування та їхніх національних інваріацій, до системи харчування як запоруки здоров'я нації (Ковпик, 2015, с. 14–15).

Рональд Леблан зазначив, що завдяки ставленню до споживання їжі та харчовій поведінці персонажів у літературі можна скласти уявлення про особистість і психологію персонажа, а також про соціальні й культурні цінності середовища, у якому він живе. Леблан провадить думку, що оскільки їжа – це людська діяльність, яка містить не лише фізіологічний, але й соціальний і психологічний виміри, описи їжі в літературі перетворюються на символи в широкому культурному контексті (Леблан, 2015). Тож гастрономічні образи можуть бути складовою художньої мови певного автора чи епохи, функціонувати як літературний прийом або символ.

Попри послідовне осмислення гастрономічного дискурсу в різних сферах людського життя, літературознавчі дослідження залишаються досить обмеженими. Маємо зазначити, що нам не вдалося знайти комплексного дослідження, присвяченого вивченню функцій їжі в корейській літературі, а також осмисленню синтезу національного й інтернаціонального компонентів гастрономічного дискурсу у творах сучасних письменників Республіки Корея. Певний виняток становлять праці корейських літературознавців Шін Себьоль і Кім Мійонг, які розкривають особливості мотиву їжі в оповіданнях Пак Вансо в контексті змін у суспільстві Республіки Корея (Шін, 2015; Кім, 2020), а також розвідка Лі Шідзьо, яка проаналізувала харчові мотиви та семантичні моделі сімейних стосунків у корейських новелах (Лі, 2020).

Методи

У дослідженні використано семіотичний аналіз, який уможливорює розкриття художньої сутності продуктів харчування або страв як певних знаків чи символів, котрі відображають різні соціально-культурні, емоційні або моральні аспекти у творах. Залучено також лінгвістичний метод, який дозволяє аналізувати лексичні та синтаксичні особливості текстів із метою осмислення того, як автори створюють образи їжі та асоціації з її споживанням.

Результати

Гастрономічний дискурс, за визначенням О. Мішукової, є особливим видом вербально-соціального дискурсу, який представлено текстом або мовленням, що пов'язаний з поняттям "їжа" (назва продуктів, процес приготування або споживання їжі та ін.) (Мішукова, 2020, с. 79). Дослідники вважають особливостями гастрономічного дискурсу національно-специфічну спрямованість, а також наявність таких факторів як знаки національної культури, гендерні, соціальні характеристики (Дмитренко, 2015).

У корейському суспільстві їжа ніколи не сприймалася лише як джерело енергії, фізична потреба чи задоволення. Натомість вона часто виступає показником добробуту, методом побудови комунікації та розв'язання конфліктів. Корейці вважають, що люди у процесі спільного частування зближуються, стають ніби ріднішими. На мовному рівні важливість їжі простежується в численних прислів'ях, а також у мовному етикеті – один із варіантів привітання дослівно перекладається як "Ти поїв?". Вірогідно, це спричинене хронічним голодом у Кореї минулого. Тому в сучасній Республіці Корея панує культ їжі. Тому більшості творів корейської літератури зустрічаються описи страв і їхнє споживання, часто їжа стає важливим елементом оповіді.

Варто зазначити, що в різні часи значення та сенси, які продукувалися в харчовому дискурсі літературних творів, дещо відрізнялися. Так, їжа, представлена в

літературі 1950–1960-х рр., віддзеркалювала поділ суспільства на класи. Дефіцит продовольчих товарів, спричинений війною, став рушійною силою, яка виявляла соціальну дискримінацію. Хоча страждання, спричинені війною, зачепили всі прошарки суспільства, класова та соціальна стратифікація виражалася, передусім, у моделях харчування. Окрім цього, їжа була запорукою виживання, що знайшло вираження у численних творах, присвячених індустріалізації, образ традиційної їжі був символом смутку за рідним краєм, асоціювався з оселею, родиною. У літературі 1990-х і на початку 2000-х рр., в епоху споживання, їжа виступає засобом спілкування між людьми, невербальним способом комунікації (Кім, 2020). У ХХІ ст. відбуваються зміни в гастрономічному дискурсі, як наслідок змін у суспільстві, що знайшло відображення й у модерних творах корейської літератури.

Яскравим зразком сучасної корейської літератури з використанням гастрономічних мотивів є оповідання письменниці Кім Сум "Локшина" ("국수"). Сюжет твору досить простий – жінка готує локшину для своєї мачухи. Авторка використовує наративну стратегію "від першої особи", коли героїня під час приготування їжі занурюється у вир спогадів і думок про все її життя, що навіює в уяві читача асоціації, породжені її душевними переживаннями та внутрішніми конфліктами. Описуючи різні стадії замішування та дозрівання тіста, авторка проводить паралелі між стадіями примирення героїні з мачухою: "Настав час замісити борошно, плеснувши один чи кілька разів води у розпорошене борошно і згорнути його в грудку. Потрібен час, аби замішувати і розминати, до поки грудка, схожа на суху п'ятку, не стане гладенькою, як дитяче обличчя, змащене кремом" (김숨, 2013, р. 69). Готуючи локшину, падчерка розмірковує про свої складні почуття до мачухи в контексті спогадів: простежуються два протилежні почуття оповідачки – категоричне небажання називати мачуху "мамою" та туга за локшиною, яку та готувала. Читач дізнається про невиліковний рак язика в мачухи, що спричиняє її страждання та не дає можливості нормально споживати їжу.

Твір рясніє густативно-сапориристичною лексикою: "Запах киплячої локшини... Навіть не знаю, як його описати. Приготована лише з борошна локшина пахне якось особливо. Запах цей простий і ніби банальний, але трохи солодкуватий, поволі пробуджує забутий голод... Свіжа домашня локшина пахне зовсім не так, як зроблена машиною"; "заправка робиться на традиційному корейському соєвому соусі, гіркішому за японський, він дуже густий і трохи терпкий, мені він не до смаку..." (김숨, 2013, р. 71). Такі гастроніми у творі здатні подразнювати смакові рецептори читачів, а також, до певної міри, створювати "ефект присутності". Серед іншого, у творі постійно згадуються рецепти корейських страв: "Ви зварили локшину в наваристому курячому бульйоні, порвали на шматочки найніжніше м'ясо, перемішали його з насінням перили і кунжутним маслом та поклали в тарілку зверху... Це була товста локшина в курячому бульйоні, і мені здалося, що я одразу почуваю себе краще" (김숨, 2013, р. 75). Такий детальний опис приготування страв слугує авторці своєрідним способом змалювання вираження любові між персонажами. Спочатку любов мачухи до дітей, а згодом – падчірки до мачухи. Страви традиційної кухні асоціюються з ностальгією за минулим, насамперед дитинством, коли вся родина жила разом.

Окрім цього, на нашу думку, розлогі описи процесу приготування їжі сприяють кращому розкриттю внутрішнього світу героїні: "Я б кинула жменю розмоченого рису на дно каструлі, спасерувала б його на кунжутному маслі, залила водою і почала б помішувати лопаткою, щоб рис не пристав до дна каструлі, а спливав догори. Помішувала б, допоки каша не почне сильно булькати, а нагору не спливають усі зернятка рису, схожі на *рй метушливих думок*. Усі до одного..." (김숨, 2013, р. 70); "тісто стало пружним і схожим на якусь грудку нервів. Розминаючи його, я начебто борюся з цією тугою і пружною грудкою – хто кого?" (김숨, 2013, р. 71).

Локшина у творі є основним образом, наповненим різною символікою, навколо якого будується сюжет. Спочатку падчерка не бажала їсти локшину, приготовану мачухою, переконуючи себе, що не любить цю страву, та й взагалі виробила з борошна. Однак у найскрутніші моменти свого життя, вона сумувала саме по цій страві, що готувала мачуха. Згадки про несмачні страви з ресторанів підкреслюють це: "...принесли локшину в металевій тарілці, вона не була схожа на ту, що ви варили. Здавалося б, та сама локшина, але вона настільки відрізнялася, ніби це були дві різні страви" (김숨, 2013, р. 73). Та згодом ще один епізод: "Я замовила локшину. Ця локшина в бульйоні зі штучними добавками виявилася такою жахливою, що мені було шкода тих п'яти тисяч вон, які я за неї заплатила" (김숨, 2013, р. 77). Натомість локшину мачухи жінка згадує так: "Є багато різновидів страв з локшини – її варять і з мушлями, і з картоплею, і з пельменями. Але мені потрібна була саме ваша локшина, найпростіша, навіть, можна сказати, абсолютно пуста" (김숨, 2013, р. 75). "Мені захотілося набрати повний рот, приготованої вами локшини, і жувати її, наче корова" (김숨, 2013, р. 73). Завдяки амбівалентності мотиву їжі, стає зрозумілим, як локшина стала стравою, яку героїня асоціює з мачухою. Пройшовши шлях від повної відмови до нестримного бажання з'їсти саме локшину мачухи, стає очевидним, що попри складні стосунки протягом життя, падчерка все-ж-таки любила мачуху, любила все життя, але не могла це висловити.

За словами О. Плюти, кулінарні символи як культурний феномен залучені до складного механізму утримання міжпоколінної трансляції культурних цінностей. Водночас зміст цінностей співвідноситься з ідеалами тієї соціально-історичної епохи, у якій вони виникли, а установлені цінності є дієвими і в сучасному комунікативному процесі (Плюта, 2019). В оповіданні Кім Сум так само завдяки гастрономіям транслюються культурні цінності корейського народу: важливість родини, нерівноправність становищ чоловіка та жінки, синівська шанобливість.

Згадуючи першу зустріч з мачухою, оповідачці, тоді ще підлітку, вона здалася нещасною жінкою. І ось згодом, після власного викидня, головна героїня проводить паралелі між власним життям і життям мачухи. Вони обидві почувуються самотніми, наодинці зі своїми проблемами. Відчувши біль і спустошення, які пережила мачуха, оповідачка починає співчувати їй. У такий спосіб Кім Сум маніфестує, що попри певні зміни, становище жінок у корейському патріархальному суспільстві залишається нерівноправним. Адже протягом тривалого часу в історії Кореї соціальні обов'язки жінки зводилися до утримання домашнього господарства та піклування про сім'ю. У випадку, коли жінка безплідна, її положення в

суспільстві стає суперечливим (або ж – ще більш дискримінованим).

Процес готування локшини – це ще й процес створення "ниток", що пов'язують жінку не лише з чоловіком, а й з усім зовнішнім світом. І саме це є причиною болю для бездітної жінки. Можливо, багато часу з тістом вона проводила саме тому, що замість дітей мала інші нитки – ті, що вона робила з тіста. Героїня поступово розуміє, що наслідую долю мачухи, і не лише тому, що вона також бездітна. А через те, що вона так само відчуває біль і темряву, які переслідували мачуху, а через співчуття, вони частково стали її особистими. І знову авторка звертається до образу локшини "Як локшина, яка повинна в киплячій воді поділитися на окремі смужки, але іноді злипається і виходить грудочка, так і наші з вами долі, мені здавалося, переплелися і злиплися в одну грудку" (김숨, 2013, р. 75). Кім Сум використала стратегію художнього відтворення їжі, аби глибше відтворити особливості жіночої свідомості. У фінальних сценах оповідання почуття падчерки сповнені розуміння та співчуття, тому локшина стає символом підтвердження любові та примирення між жінками, прийняттям долі жінки у корейському соціумі.

В оповіданні важливого значення надано часопростору, необхідному для приготування локшини, а також проводяться паралелі між розвитком стосунків у родині та процесом готування. "Тісто все ще туге. Треба додати ще трохи води... Чим більше води, тим легше вимішувати... Вимішувати легше, але зайва вода може все зіпсувати" (김숨, 2013, р. 72). Спочатку в оповіданні не вдається тісто, воно здається їй занадто тугим, але замішуючи його далі, вона поступово усвідомлює, що процес терплячого замішування тіста під час приготування локшини, є способом пережити незгоди в житті, примиритися з незворотним. Потрібно мужньо боротися із твердою грудкою почуттів, що накопичилися, і якщо робити це достатньо довго, то зрештою згусток, що зібрався в душі, поступово розм'якшується. Колиш і для мачухи процес вимішування тіста був часом втіхи та розм'якшення цієї грудки. Падчерка може лише припустити, скільки часу довелося провести її мачусі, замішуючи тісто, за ті 29 років життя у їхній сім'ї після того, як перший чоловік вигнав її з дому за нездатність народити йому дітей. "Можливо, додававши у миску з борошном підсолону воду, ви вимішували не тісто, а час?" (김숨, 2013, р. 73).

Поступово тісто стає м'якішим, а оповідачка намагається трохи притамувати біль і розм'якшити потік важких почуттів її мачухи. Так, думаючи, що грудка тіста нагадує обличчя мачухи, вона уявляє, як дмухає в це обличчя, наче у спробі вдихнути життя у тіло жінки, що помирає від раку. Такий вчинок можна трактувати як бажання падчірки втішити мачуху, підтримати її у важкий час. Тому нелінійний хронотоп твору дозволяє персонажам згадати та переосмислити минуле, відчутти глибокий зв'язок і, врешті, примиритися з долею.

Просторове тло також чітко розкриває почуття оповідачки та показує поглиблення зв'язку між двома жінками. Певною мірою, кухня для жіночих персонажів в оповіданні – це зона комфорту, захисне укріплення, яке відволікає від суму та ностальгії, місце, що має символічний простір душевного "зцілення".

Як зазначає Лі Шіджьо, "неможливо обговорювати харчову поведінку людини, не враховуючи такий орган тіла, як рот (і його частини: губи, язик, зуби та горло). Фактичним призначенням рота є "вживання їжі" та

"передача мови". Їжа та розмова є основами та ядром людської поведінки, а рот – це свого роду "прохід": вхід для надходження їжі в тіло та вихід для мови" (Лі, 2020, с. 125–126). У творі, коли героїня замішує тісто, довкола панує тиша. Чо Юнчон, спираючись на М. Мерло-Понті, зазначає, що рот, як орган тіла, який їсть локшину, є простором, який дозволяє нам зрозуміти зовнішній світ і точкою контакту зі світом (Чо, 2014). Рот, де відбувається акт поїдання локшини, є місцем для вгамування голоду та розв'язання конфліктів зі світом через їжу (Чо, 2014). Недарма, за задумом авторки, хвора мачуха має рак саме язика, і не спроможна відкусити локшину зубами, адже локшина є зв'язком мачухи із зовнішнім світом. Споглядаючи за цим, оповідачка пригадала, як у дитинстві демонстративно розрубала ложкою ту локшину, що приготувала мачуха, а в кінці твору вона робить те саме, але задля того, щоб хворій жінці було легше їсти. Тобто їжа виступає способом невербальної комунікації між персонажами, а акт споживання локшини стає актом мовчазного спілкування. На додачу, слова й емоції, які вони не можуть висловити на іншому рівні, сублімуються у процесі готування та споживання.

Кім Сум використовує кулінарні вкраплення в оповіданні для кращої візуалізації опису: "Кухонне вікно від післяобіднього світла було мов розчавлена хурма" (김숨, 2013, р. 70), "Натискаю на тісто і суглоби пальців починають випирати, як цибулини", "Я злякалася, почувши цей голос, схожий на хрускіт сушеної риби та озирнулась" (김숨, 2013, р. 76). "Поглядаючи на нас, дітей, своїми схожими на чорну квасолю очима" (김숨, 2013, р. 79). Такі засоби художньої виразності спрощують й унаочнюють зміст твору якнайкраще, оскільки гастрономія – це та галузь людського буття, яка зрозуміла широкому загалу читачів, проте, гастрономіями транслиують специфіку саме корейського національного менталітету та відображають світобачення корейців, адже містять звичні для корейців образи.

Кодуючи насичений в емоційно-психологічному сенсі епізод життя персонажу гастрономічними маркерами, Кім Сум досягає філософських висновків. "Вимісивши тісто, ви завертали його в пакет, накривали тканиною разом із мискою і відставляли. Після цього годину, дві, а іноді й цілих півдня навіть не дивилися в його бік, ніби забували. Схоже, ви добре знали, що поки тісто лежить осторонь, усіма забуте, воно саме собою доходить – виріває. З чим можна порівняти цей час "дозрівання" тіста? Це як час занурення у себе... Час усамітнення... Час внутрішньої тиші..." (김숨, 2013, р. 75). Отже, художня інтерпретація теми їжі набуває екзистенційного сенсу, що є прикметою сучасної корейської літератури.

Отже, попри простий сюжет, оповідання "Локшина" наповнене переживаннями й роздумами про сенс життя жінки у традиційному патріархальному суспільстві. Їжа у творі постає не другорядною темою або елементом мікропоетики, а головним ракурсом висвітлення складної проблеми прийняття себе, змін у жіночій самосвідомості, а також способом примирення двох жінок. Авторка, завдяки опису процесу готування, передає складні стосунки між нерідними матір'ю й дочкою, уособлюючи радість, горе, біль і примирення героїнь. Гастрономічна поетика набуває значеннєвих смислів, рясно обрамляючи твір і подієвий план. Водночас страви є засобами відображення й увиразнення внутрішнього стану персонажів і ключовими елементами творення ідейного змісту, до того ж густативна тема робить сюжет оповіді динамічним.

Маркери розмиття меж національної ідентичності, втрати культурних традицій знаходимо в оповіданнях Кім Йонха, персонажі якого навпаки руйнують стереотипи національних кулінарних вподобань корейського народу. У багатьох оповіданнях автора постійно зустрічаються страви та напої, що не належать корейській традиційній культурі: спагетті та ризотто, японські суші та локшина, пиво "Гінес" і "Бекс", кава "Старбакс", віскі "Гленфіддік", текіла. Тим самим, процес вибору гастрономів стає яскравим засобом характеристики персонажів, які через свої кулінарні вподобання намагаються інтернаціоналізуватися. Водночас, попри існування власної потужної національної гастросистеми, входження в неї іншокультурних елементів не сприймається як щось екзотичне, "чуже", натомість персонажі сучасних творів наче не надають цьому значення, а сприймають як щось буденне. Часто у творах не зустрічається бодай якісь власне корейські страви чи напої. Зазвичай, їжа несе символічне значення в кожній культурі та виступає таким культурним кодом, за яким легко пізнати представника певної нації. Натомість Кім Йонха, зображуючи споживання їжі персонажами, стирає їхню причетність до корейської культури, розмиває межі культурної ідентичності. Окрім цього, такий літературний прийом підкреслює, що персонажі стали частиною суспільства споживання. Наприклад, в оповіданні "Морозиво" ("아이스크림", 2010), де головні дійові особи – подружжя Донгю та Хесон, про яких сказано, що вони постійно купують морозиво у супермаркеті, не зважаючи на економічну кризу. Показово, що вони купують не просто морозиво у великих упаковках, а в "коробці розміром з книгу Старого Заповіту, де 24 окремих маленьких порцій... розміром трохи більше стиральної гумки", що було "милою розтратою, яку можна відчутти лише у розвинених країнах" (김영하, 2010, р. 142). А поїдання морозива на паличці персонажі описують як "віддалення від неприємної ситуації, коли всій родині доводиться сидіти разом, тримаючи ложки та стукаючись головами, щоб поїсти" (김영하, 2010, р. 142). Традиційно, корейські родини їли разом, та на відміну від сусідніх країн, у Кореї чимало страв, які всі присутні за столом їдять з однієї тарілки, особливо в родині. Натомість персонажі Кім Йонха особливо радіють тому, що кожна порція морозива запакована в окрему обгортку, таким чином, автор показує прагнення сучасних громадян до індивідуалізму, відособлення. В оповіданні сказано, що через конкуренцію обгортки продукції стають яскравішими, кожна компанія намагається виділити свою продукцію, і вартість товару зростає. Вірогідно, автор підкреслює, що гроші стали важливішим за стосунки, а пакування – важливішим за сам продукт.

На початку твору споживання морозива описане так: "неквапливо відкрив упаковку й відкусив його – цієї миті мене охопило відчуття радості. З легким збудженням від шоколаду та м'якості холодного молочного жиру, воно повільно тануло" (김영하, 2010, р. 142). У такі миті персонажі почувалися справді щасливими й безтурботними, не думають про сіру буденність. У цьому контексті морозиво слугує антитезою, адже в реальному світі подружжя живе у маленькій брудній квартирі, жінка не може знайти роботу. Завдяки ж пачці дорогого морозива, вони можуть відчутти себе краще, забути про буденні проблеми. Та одного разу, придбавши те саме морозиво, подружжя відчуває в ньому присмак бензину. Чоловік одразу зателефонував до служби підтримки споживачів. І

невдовзі до них приїхав співробітник компанії, який "уважно розгледів коробку, дістав один шматочок, засунув його всього до рота" та "проковтнув" майже не жуючи, і таке повторив п'ять чи шість разів. Не оцінивши смаку морозива, співробітник перепросив за незручності, дістав із портфеля дві коробки найдорожчих шоколадних виробів компанії й пішов геть. Після цього, у подружжя з'явилися неприємні відчуття у шлунку, наче це вони з'їли так багато морозива, і зовсім зник апетит, але, не зважаючи на це, вони вирішили поїсти чогось і пішли в ресторанчик і замовили цілу смажену курку. В очікуванні замовлення, дружина сказала, що олію для смаження в ресторанах використовують декілька разів і це шкідливо, адже утворюються канцерогени. Утім чоловік залишився незворушним: "Якщо щоразу думати про те, що їси, ходитимеш голодним. Їж!" (김영하, 2010, р. 168). Коли принесли курку, Хесон і Дон'ю накинулися на неї, відкушували великими шматками й запивали пивом, "жадібно ковтаючи". Дон'ю відриває курячу ніжку, а Хесон розриває грудку виделкою. Іронічним здається те, що вони прискіпливо ставляться до морозива, але поблажливі до курки.

Отже, твори Кім Йонха стали відображенням нової соціокультурної реальності як наслідку економіки нового типу зі слоганом: "я споживаю, отже, існую". Речі та продукти харчування за нових умов перетворюються на знаки, а їжа стає одним із маркерів суспільства споживання. Так, співробітник компанії, який швидко їв, не відчувавши смаку, і подружжя, що жадібно їли й пили, хоч і не мали апетиту, відображають перетворення харчування на акт споживання. У способі поїдання та стравах відсутні емоційне значення прийому їжі.

Дискусія і висновки

Гастрономічний дискурс у сучасній корейській малій прозі сформував образний і змістовий вектори творів, завдяки чому розкривається характер персонажів і їхні внутрішні переживання, а також спосіб спілкування з оточенням. Гастрономічний дискурс об'єднав розрізнені семантичні та концептуальні простори, визначив приховані текстові смисли, надав текстам національної специфіки й актуалізував складні проблеми сучасності. В окремих роботах їжа представлена як знак масового, загальнодоступного явища, як дзеркало нової соціокультурної реальності. Завдяки гастрономічному дискурсу в окремих творах продемонстровано стосунки головних персонажів у межах родини та соціуму. Окрім цього, письменники завдяки харчовим образам фіксують в оповіданнях зміни, що відбуваються в корейському суспільстві.

Образи продуктів харчування та мотив споживання їжі розкривають характери персонажів, окрім цього, використовуються за метою продемонструвати відносини між героями. Унаслідок цього гастрономіями виконують такі функції: зовнішню динамічну (харчовий образ як сюжетобудівний елемент), внутрішню статичну (харчовий образ як елемент характеристики персонажа), внутрішню динамічну (харчовий образ, що характеризує динаміку відносин між персонажами).

Загалом, тема відтворення кулінарної практики в художній літературі має подальші перспективи дослідження, зокрема – вивчення образів їжі та кулінарних процесів у текстах різних літератур Сходу крізь призму відомих релігійно-філософських концепцій (даосизму, конфуціанства, буддизму тощо), адже харчові ритуали й самі назви-кулінарні часто позначені глибоким сенсом, який уможливило б глибше розуміння національних картин світу народів Сходу. Цікавою й актуальною нині здається перспектива компаративного вивчення кулінарного дискурсу в літературах Заходу та Сходу.

Список використаних джерел

- Дмитренко, В. І. (2015). Гастрономічний дискурс сучасної жіночої прози. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки*, 2, 77–80.
- Ковпик, С. І. (2018). *Поетика густативів (на матеріалі сучасної української прози)*. "НВП Інтерсервіс".
- Мішукіна, О. М. (2020). Дослідження поняття "гастрономічний дискурс": історичний огляд. *Нова філологія*, 79, 78–82. <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2020-79-13>
- Плюта, О. П. (2019). Їжа та кухня в системі ціннісно-ментальних символів культури. *Питання культурології*, 35, 214–225. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188812>
- Юрчук О. О., Гримашевич Г. І., & Чаплінська О. В. (Ред.). (2020). *Їжа в культурному просторі: збірник матеріалів*. Видавничий центр Житомирського державного університету імені Івана Франка.
- Черкашина, Т. Ю., Белявська, М. Ю., & Сатановська, Г. С. (2023). Гастрономічний дискурс сучасного франкомовного роману. *Закарпатські філологічні студії*, 28(1), 224–229. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.1.41>
- Fitzpatrick, J. (2012). *Food and literature*. Routledge International Handbook of Food Studies (1st ed.). Routledge, 122–134.
- Le Blanc, Ronald, D. (2003). Literary Consumption. *Gastronomica – The Journal of Food and Culture*, 3(2). <https://doi.org/10.1525/gfc.2003.3.2.111>
- Tompkins, K. (2005). Literary Approaches to Food Studies: Eating the Other. *Food, Culture and Society: An International Journal of Multidisciplinary Research*, 8, 243–258.
- 김미영. (2020). 박완서의 장편소설에 나타난 음식의 문학적 재현과 의미. *한국문예비평연구*, 68, 213–260.
- 신선훈. (2015). 박완서 소설에 나타난 "먹는 인간"의 의미: 초기 장편소설을 중심으로 [석사학위논문, 동국대학교].
- 이신조. (2020). 한국소설에 나타난 음식 모티프와 가족 관계의 의미 양상 – 권여선, 은희경, 구하서의 단편소설을 중심으로. *한국문예비평연구*, 67, 109–138.
- 조윤정. (2014). 모멸과 환대 사이, 그 심연을 사는 법: 김숨, 『국수』. *자음과모음*, 24, 355–360.
- Джерела ілюстративного матеріалу**
- 김숨 (2013). 국수. 창비
- 김영하. (2010). 무슨 일이 일어났지는 아무도. 문학동네.

References

- Cherkashyna, T. Yu., Bieliavska, M. Yu., & Satanovska, H. S. (2023). Gastronomic discourse in contemporary francophone novel. *Zakarpatski Filologichni Studii*, 28(1), 224–229 [in Ukrainian].
- Dmytrenko, V. I. (2015). Gastronomic discourse of modern women's prose. *Scientific Bulletin of V. O. Sukhomlinsky MNU*, 77–80 [in Ukrainian].
- Fitzpatrick, J. (2012). *Food and literature*. Routledge International Handbook of Food Studies (1st ed.). Routledge, 122–134.
- Jo Yoon-jeong (2014). How to live in the abyss between contempt and hospitality: Kim Sum, 'Noodles' (Changbi, 2014). *Consonants and Vowels*, 24, 355–360 [in Korean].
- Kim, Mi-young (2020). A literary representation of food in Park Wan-seo's feature novel. *Hanguk munyebipyong yeongu. Korean Literary Criticism Research*, 68, 213–260 [in Korean].
- Kovpik, S. I. (2018). *Poetyka gustatyviv (na materiali suchasnoi ukrainsoi prozy)*. *Poetics of gustatives (on the material of modern Ukrainian prose)*. "NVP Interservis" [in Ukrainian].
- Le Blanc, Ronald, D. (2003). Literary Consumption. *Gastronomica – The Journal of Food and Culture*, 3.2.
- Lee, Shin-Jo (2020). The Food Motifs and Semantic Patterns of Family Relationships in Korean Novels. *Hanguk munyebipyong yeongu. Korean Literary Criticism Research*, 67, 109–138 [in Korean].
- Mishukova, O. M. (2020). Doslidzhennya ponyattya "hastronomichnyy dyskurs": istorychnyy ohlyad. [Research on the concept of "gastronomic discourse": a historical overview] [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2020-79-13>
- Plyuta, O. P. (2019). Food and cuisine in the system of value-mental symbols of culture. *Issues in Cultural Studies*, 35, 214–225 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188812>
- Shin Saetbyul (2015). *The meaning of 'Man the Eater' in Park Wan-seo's novels. Focused on early novels* [Master's Thesis, Dongkuk university] [in Korean].
- Tompkins, K. (2005). Literary Approaches to Food Studies: Eating the Other. *Food, Culture and Society: An International Journal of Multidisciplinary Research*, 8, 243–258.
- Yurchuk, O. O., Grymasevich, G. I., & Chaplinska, O. V. (Eds.). (2020). *Food in cultural space: collection of materials*. Publishing Center of Ivan Franko Zhytomyr State University [in Ukrainian].
- Sources**
- Kim Sum (2013). Noodles. Chanbi publishing [in Korean].
- Kim Yuong-ha. (2010). Nobody knows what happened. Munhakdongne Publishing [in Korean].

Отримано редакцію журналу / Received: 19.07.24

Прорецензовано / Revised: 29.09.24

Схвалено до друку / Accepted: 26.11.24

Anastasiia NALIMOVA, Assist.
ORCID ID: 0009-0003-9675-4383
e-mail: a.nalimova@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

GASTRONOMIC DISCOURSE OF THE KOREAN SHORT PROSE OF 21ST CENTURY

Background. *The article is devoted to the study of the gastronomic discourse of modern Korean prose. The purpose of the work is to reveal the role and functions of the use of gastronomic images in literary texts, their semantic load and plot-building potential and emotional impact on the reader.*

Methods. *The article uses semiotic analysis, because certain products or dishes serve as signs or symbols that reflect various socio-cultural, emotional or moral aspects in the work. Also, the linguistic method allows analyzing the lexical and syntactic features of texts to understand how authors create images of food and associations with its consumption.*

Results. *As a result of the research, the aesthetic potential of gastronomic discourse in modern Korean literature was revealed; its significant potential in the construction of the text, the disclosure of the ideological plan was revealed; analyzed gastro-images in view of their role in revealing the cultural identification of the heroes using the example of the stories of Kim Eran and Kim Yongha.*

Conclusions. *Gastronomic symbols and images in the analyzed works identify the characters and mentality of the heroes through food preferences, the concept of cooking and consumption, convey their emotional states, contribute to the reconstruction of the characters' memories, and act as an indicator of self-identification. Through the prism of food, the relationships of the main characters within the family and society are highlighted, because the writers in the stories record the changes taking place in Korean society. We have found that in modern works of Korean short prose, gastronomic discourse serves as a bridge for social interactions and strengthens ties between characters, emphasizing the social norms and values of society. In addition, food in the short stories is used as a symbol that reflects the cultural identity of the characters and their connection with traditions, or, on the contrary, emphasizes the loss of this connection.*

Keywords: *Korean literature, Korean language, gastronomic discourse, short prose, worldview, culturally marked information.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.